

Projecte Niu Jove

Kepa Pérez
*Psicòleg de l'Ajuntament de
Palma*
Xisca Mas
*Treballadora social de
l'Ajuntament de Palma*

Educació i Cultura
(2008-2009), 20:
125-132

Projecte Niu Jove

The Niu Jove Project

Kepa Pérez

Psicòleg de l'Ajuntament de Palma

Xisca Mas

Treballadora social de l'Ajuntament de Palma

Resumen

El propósito del presente artículo es describir la implementación del proyecto «Niu Jove» como respuesta institucional a las situaciones de conflicto juvenil y absentismo escolar en los barrios del sector de Llevant Sud de la ciudad de Palma. El proyecto se caracterizaba por conjugar estrategias de prevención general y el establecimiento itinerarios y atención individualizada. Los principios de actuación fueron la participación de los menores y sus familias, la corresponsabilidad institucional, el uso de recursos normalizados del territorio, el establecimiento de itinerarios personalizados para la atención individual, la intervención global en las áreas personal, educativa y familiar, la intervención multidisciplinar y la temporalidad de la actuación.

Abstract

This article aims to describe the implementation of the Niu Jove project as an institutional response to situations of juvenile conflict and school absenteeism in the Llevant Sud district of the city of Palma de Mallorca. The project was characterised by the conjugation of general prevention strategies and the establishment of itineraries and individualised attention. The action principles were the participation of minors and their families, institutional co-responsibility, use of standardised territorial resources, the establishment of customised itineraries for individual attention, global intervention in personal, educational and family areas, multidisciplinary intervention and the action's time element.

Palabras clave: Conflicto juvenil, absentismo, prevención, recurso socio educativo.

En el transcurs de l'any 2001-2002, s'implementa en el territori del Centre Municipal de Serveis Socials Llevant Sud el Programa de prevenció i abordatge de les situacions de conflicte juvenil. Aquest programa té un doble vessant. Per una part, es proposa abordar el conflicte juvenil des de la prevenció general, és a dir, adoptar una estratègia global per a les situacions socials i/o institucionals que, per les seves característiques, necessiten un treball educatiu continuat en la creació d'un clima favorable

de convivència i responsabilitat social. Per altra banda, s'ha de donar resposta individualitzada als casos puntuals que presenten unes situacions de conflicte greu.

Amb relació a l'àrea de prevenció, s'articula una comissió que representa els serveis i les entitats següents:

Ajuntament de Palma:

- Regidoria d'Acció Social
- Regidoria de Seguretat Ciutadana
- Regidoria de Joventut

Govern de les Illes Balears:

- Direcció General del Menor
- Consell Insular de Mallorca
- Departament de Protecció al Menor i a la Família

Conselleria d'Educació i Cultura:

- Direcció General d'Ordenació, Innovació i Formació del Professorat
- Instituts d'Educació Secundària
- Càritas Diocesana
- Parròquia Sant Joan d'Àvila
- Associació Social i Esportiva Sant Joan d'Àvila

A partir de les necessitats expressades pels centres d'educació secundària representats a la Comissió Tècnica de Prevenció del sector Llevant Sud (del Programa de prevenció i abordatge de les situacions del conflicte juvenil), es planteja com a acció prioritària cercar alternatives als comportaments dels joves d'entre catorze i setze anys, significats per conductes d'inadaptació escolar, absentisme i conductes de risc, tant en els centres de secundària com en l'entorn de convivència.

Arran del debat entorn de possibles alternatives i tenint en compte el caràcter interinstitucional de la Comissió i les possibilitats que aquesta ofereix, es va decidir proposar una alternativa que suposàs:

- Oferir una atenció integral a joves (dels àmbits educatiu, social, familiar).
- Engregar una iniciativa de coresponsabilitat entre les diferents institucions que hi tenen competències.

Aprofitar les possibilitats d'acció que proposa la Direcció General d'Ordenació, Innovació i Formació del Professorat respecte de l'escolaritat de responsabilitat compartida.

La proposta d'actuació es fonamenta en la voluntat de la Comissió de proposar accions preventives i innovadores encaminades a evitar el desenvolupament i la cronicitat de les conductes esmentades (risc, absentisme, conductes predelictives, consum...) i que donin resposta a les noves necessitats dels joves i de les institucions que els acullen.

Territori de competència

Barris del sector de Llevant Sud:

- Foners
- Polígon de Llevant
- La Soledat Nord
- La Soledat Sud

Marc legislatiu de referència

- Decret 299/1996, de 28 de febrer, sobre compensació educativa (BOE 12/03/1996)
- Instruccions de la Direcció General d'Ordenació, Innovació i Formació del Professorat (10/07/2001)
- Conveni entre l'Ajuntament de Palma i la Conselleria d'Educació i Cultura
- Conveni entre la Conselleria de Benestar Social i la Conselleria d'Educació

Entitats participants

- Àrea d'Acció Social de l'Ajuntament de Palma-CMSS Llevant Sud
- Conselleria d'Educació i Cultura (IES Aurora Picornell, IES Antoni Maura i IES Francesc de Borja Moll)
- New Yorker
- Club Social i Esportiu Joan d'Àvila
- Parròquia Sant Joan d'Àvila

Altres recursos i entitats col·laboradores:

- Policia Local
- Policia Nacional
- Consell de Mallorca (Servei de Protecció al Menor i Atenció a la Família)

Idea innovadora

La idea principal és desenvolupar de manera experimental un recurs extern als centres d'educació secundària que permeti:

- Compensar la inadaptació entre un determinat col·lectiu de nins i l'entorn escolar i social que provoca les creixents dinàmiques d'absentisme i conflictitat.
- Abordar les situacions d'absentisme més greus des d'una intervenció integrada i establir actuacions en els àmbits educatiu, social, personal i familiar.
- Incorporar el projecte a una xarxa comunitària que ja existeix en el territori.

Les diferents entitats varen participar mitjançant conveni signat per l'Ajuntament de Palma, la Conselleria d'Educació i Cultura, la parròquia i l'associació Sant Joan d'Àvila (entitat dinamitzadora de la zona). Aquestes entitats i institucions varen fer aportacions econòmiques, humanes i d'infraestructura.

Els professionals encarregats de la implantació del projecte varen ser bàsicament una professora, un tècnic de taller i una educadora de medi obert.

Referència temporal i durada

- Curs escolar 2002-2003 (de setembre de 2002 a juny de 2003)
- Curs escolar 2003-2004 (de setembre de 2003 a juny de 2004)

Descripció del projecte

Destinataris

Menors d'entre catorze i setze anys, preferentment escolaritzats als centres del sector Llevant Sud (IES Aurora Picornell, IES Antoni Maura i IES Francesc de Borja Moll) i amb residència als barris que componen el sector del Centre de Serveis Socials Llevant Sud (La Soledat, Foners, Polígon de Llevant).

El perfil general de l'alumnat respon a:

- Absentisme generalitzat
- Falta de motivació
- Dificultat amb l'idioma
- Residència en barris conflictius
- Relacions conflictives entre iguals
- Dèficits de comunicació dins les famílies
- Dificultats econòmiques
- Inici en el consum de substàncies
- Expedients oberts als jutjats i a Protecció de Menors

Perfil dels destinataris

Alumnat amb:

- Necessitats educatives especials
- Risc d'exclusió social i/o escolar
- Falta de resultats a les mesures ordinàries i extraordinàries aplicades als IES
- Absentisme intermitent del títol escolar
- Dificultats per mantenir el ritme escolar

Capacitat

Entre vuit i deu places per taller.

Ubicació

Locals de la parròquia de Sant Joan d'Àvila, situats al carrer de la Ciutat de Querétaro, 2,1r, 2a, que permeten ubicar aules a tres sales d'aproximadament quaranta metres quadrats cadascuna.

Objectius

Per atendre les necessitats detectades ens plantejam els objectius comuns següents:

- Retornar els joves a l'activitat acadèmica, formativa i/o laboral i ordinària.
- Oferir resposta a les necessitats dels joves amb dificultats d'integració en el sistema educatiu, social i/o familiar.
- Prevenir les conductes de risc.

Principis d'actuació

- Coresponsabilitat institucional.
- Participació dels menors i les seves famílies.
- Tendència a la normalització (ús i inserció en recursos normalitzats: escolars, temps lliure, esportius, etc.).
- Individualització de l'atenció (itineraris personalitzats).

- Valoració i intervenció multidisciplinària i coordinada.
- Intervenció global en les àrees: personal, educativa i familiar.
- Temporalitat de l'actuació.

Continguts

El projecte curricular es fonamenta en l'adaptació dels objectius d'etapa (preferentment segon cicle d'ESO) i en la prevalença de l'àrea de tecnologia, motiu pel qual es proposen com a eixos de l'experiència. El projecte es fonamenta en els eixos següents:

• L'adaptació curricular i horària

El Departament d'Orientació, el tutor del centre de referència i el tutor del projecte han de dissenyar una adaptació de continguts individualitzada d'acord amb els objectius referents a l'etapa.

En finalitzar el projecte, es lliura un certificat acadèmic en què consten les activitats desenvolupades i que s'acompanya d'un consell d'orientació.

• El desenvolupament de tallers amb activitats

— Taller polivalent de manteniment (aprenentatges elementals en tasques de manteniment d'edificis: fuster, electricista, etc.).

— Taller de ràdio (organització d'una petita emissora, creació d'un programa de ràdio de difusió limitada a la barriada, etc.).

— Taller d'economia domèstica.

També es deixa oberta la possibilitat d'ampliar l'oferta amb un taller mediambiental i un altre de reparació d'objectes de deixalles.

Tot això amb la finalitat d'obtenir millores en:

• Competències psicosocials:

— Adquisició d'hàbits i habilitats, millora en la relació amb els iguals, assertivitat.

— Aprenentatge d'hàbits personals i d'autonomia.

— Aprenentatge de conductes prosocials.

• Metodologia de treball

La metodologia de treball del projecte no ha estat desenvolupada en les sessions de feina de la Comissió. Consideram convenient que els aspectes metodològics i els relacionats amb els aspectes més concrets els elabori l'equip que finalment es responsabilitzarà de l'execució del programa.

La metodologia de treball ha estat des de:

— **Atenció individual:** itinerari personalitzat del menor (intervenció global en les àrees personal, educativa i familiar) i coordinacions amb els centres municipals de serveis socials, els centres educatius i els serveis pertinents.

— **Atenció grupal:** en la metodologia de treball amb els menors del projecte s'ha intervingut en grup.

— **Atenció comunitària:** treball en xarxa.

La Comissió sí que ha desenvolupat els principis inspiradors de la iniciativa que han d'orientar el mètode de treball i les actuacions:

— **Participació dels menors i les seves famílies.** Es considera imprescindible per a l'èxit de l'experiència comptar amb la implicació i la participació dels alumnes i de les seves famílies en els diferents processos de canvi possibilitadors d'una millora en l'adaptació i l'aprofitament dels recursos oferts.

— **Coresponsabilitat institucional.** Les distintes institucions han de col·laborar en el suport i el seguiment de l'experiència a partir de les responsabilitats en què són competents (disseny, implantació i avaluació del projecte) i en les aportacions econòmiques i tècniques que siguin necessàries.

— **Tendència a la normalització (ús i inserció en recursos normalitzats: escolars, temps lliure, esportius, etc.).** Els recursos que donen suport a la iniciativa són recursos de caràcter comunitari, preventius i propers a l'entorn dels usuaris. La iniciativa es recolza en la possibilitat d'aprofitament de l'oferta existent i en la integració de l'experiència en la xarxa de recursos de la comunitat.

— **Individualització de l'atenció (itineraris personalitzats).** Les intervencions amb els menors o joves s'han de caracteritzar per l'atenció personalitzada, formalitzada en adaptacions curriculars i horàries i en el disseny d'un itinerari educatiu i d'inserció sociofamiliar individualitzat.

— **Valoració i intervenció multidisciplinària i coordinada.** Les actuacions es fonamenten en la intervenció compactada dels diferents professionals dels distintes serveis o institucions (instituts, atenció primària de serveis socials, entitats de la comunitat) a les diverses fases del projecte (disseny, implantació i avaluació).

— **Intervenció global en les àrees personal, educativa i familiar.** El recurs no es planteja exclusivament com una alternativa a les institucions escolars; l'acció té en compte una intervenció integral ajustada a les necessitats i les possibilitats dels menors i les seves famílies i les dificultats observades en els àmbits esmentats.

— **Temporalitat de l'actuació.** Les intervencions han de respondre al criteri d'intervenció mínima i no poden superar els dos anys d'actuació.

D'acord amb el criteri de coresponsabilitat, el model de direcció del programa respon al model de responsabilitat compartida; per aquest motiu, es proposa que la direcció del projecte sigui una direcció col·legiada, constituïda per un consell en què hi hagi representades les entitats que participen en la iniciativa:

- Un representant de la Conselleria d'Educació.
- Un representant de l'Ajuntament de Palma.
- Un representant de la parròquia.
- Un representant del Club Social i Esportiu Joan d'Àvila.

Aquest Consell, constituït per membres relacionats directament amb el projecte, ha de vetllar pel bon funcionament del projecte i per assolir els objectius proposats.

Recursos humans

- Un professor de taller.
- Un professor o mestre de formació comuna.
- Tutors (els assignats pels IES).
- Un coordinador del Club Social i Esportiu Joan d'Àvila.
- Un educador de medi obert (del Centre Municipal de Serveis Socials Llevant Sud).
- Un treballador social (del Centre Municipal de Serveis Socials Llevant Sud).